

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ: ಒಂದು ಅವಲೋಕನ

ಮಲ್ಲೇಶಪ್ಪ ಟಿ. ಎಸ್*

*ಇತಿಹಾಸ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ತುಮಕೂರು.

Abstract:

ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ದಾಸತ್ವದಿಂದ ವಿಮೋಚನೆ ಪಡೆಯಲು ದೇಶವ್ಯಾಪಿ ಹೋರಾಟಗಳು ವಿವಿಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಫೋಟಗೊಂಡವು. ಅಂತಹ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹೋರಾಟಗಳು ಕೂಡ ಪ್ರಮುಖವಾದುದಾಗಿವೆ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, ಮಹಿಳೆಯರು ದೇಶ, ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ದೀವಿಗೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಲು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ಹೋರಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಕುರಿತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿ, ತುಮಕೂರು, ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತವನ್ನಾಗಿ ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಮಹಾನ್ ಶಕ್ತಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ನಿಜರೂಪವಾಗಿದೆ. ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆಯಾದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾನ್ ದೇಶಭಕ್ತರು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಧೋರಣೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಂಡು ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಹಾರಾಜರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿದೆ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಧಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಲವು ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಸತ್ಯಾಗ್ರಹವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಜಾತಿ, ಮತ, ಲಿಂಗ, ವರ್ಗ, ವರ್ಣಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಚಳವಳಿಗಳಾದ ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿ, ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳವಳಿ, ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ತನು, ಮನ, ಧನ ಅಲ್ಲದೆ ದೇಶ ಸೇವಾ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ

Please cite this article as: ಮಲ್ಲೇಶಪ್ಪ ಟಿ. ಎಸ್ (2023). ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ: ಒಂದು ಅವಲೋಕನ. ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ನೋವೇಟಿವ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 1(6), 90-96.

ಹುತಾತ್ಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಜೊತೆಗೆ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನರ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹೋರಾಟಗಾರರು, ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸಹ ನಂತರದ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುಟಗಳಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ವೀರರನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಹೋರಾಟದ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹೊರ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ನಾಗಪುರ ಅಧಿವೇಶನದ ನಂತರ ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ತುಮಕೂರಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಕೀಲ ಕಡಬ ರಂಗಯ್ಯಂಗಾರ್ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಕ್ರಾನಿಕಲ್ ಪತ್ರಿಕೆ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಹೋರಾಟದ ಧ್ಯೇಯ, ತತ್ವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ನೀಲಕಂಠರಾವ್ ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಖಾದಿ ಬಂಡಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬಿ.ಸಿ ನಂಜುಂಡಯ್ಯ, ಗುಬ್ಬಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರ್ ಸೆಟ್ಟೂರು, ಟಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಜಯರಾಮಾಚಾರ್ಯ, ಮಾಲಿ ಮರಿಯಪ್ಪ, ಟಿ. ತಾರೇಗೌಡ, ಡಿ.ಎಸ್ ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ವಿಠೋಬರಾವ್, ನೀಲಕಂಠರಾವ್, ಚಂಗಲಾರಾಧ್ಯ, ಆರ್.ಎಸ್ ಆರಾಧ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ಸ್ವದೇಶಿ ಚಳುವಳಿ ಖಾದಿ ಪ್ರಚಾರ, ಗೋವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರ, ಪಾನ ನಿರೋಧ ಚಳುವಳಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿದರಲ್ಲದೆ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಕರೆತರುವುದರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಟದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸಿದರು.

ಮೈಸೂರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತ ಹೋರಾಟ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪರ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಉಗ್ರ ನೀತಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋರಾಟಗಾರರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಠಿಣ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.¹

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಡೆಯುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತುಮಕೂರಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಾನನಿರೋಧ ಚಳುವಳಿ ಪಾವಗಡ, ಮಧುಗಿರಿ, ತುರುವೇಕೆರೆ, ಕೊರಟಗೆರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದೊಲನವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಕುಠಿಲೋಪಾಯ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ವಿರುದ್ಧ ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ

- ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮುಕ್ತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾಗಿದ್ದ ನಿಷೇಧಾಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದು.
- ಸರ್ಕಾರದ ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿನ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಗೋಮಾಳ ಹಾಗೂ ಮೇವು ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಅನುಭೋಗಿಸುವುದು.
- ಸರಾಯಿ ಮಾರುವ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮುಂದೆ ಧರಣಿ, ಪಿಕ್‌ಟಿಂಗ್ ನಡೆಸುವುದು.

¹ Chandradhekar. S. (1985). *Dimension of Socio-Political change in Mysore state (1918-1940)*. Ashish Publishing house, p.159

- ವಿದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಜನರ ಮನವೊಲಿಸಿದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಗಳು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಹಣವನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ನೀಡಿ ಮಧ್ಯಪಾನ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಅನುಭೋಗಿಸುವಂತೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ಈಚಲು ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಲಾಭದಾಯಕ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಜೀವನ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಲು ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸುವುದು.
- ಈಚಲು ಮರಗಳಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದು ಕಾರಣ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವುದು.
- ಸರಾಯಿ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಮಧ್ಯಪಾನ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹೆಂಡದ ಪಿಪಾಯಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಮಧ್ಯಪಾನ ಸಾಗಿಸುವ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಲಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೆಂಡಮಾರುವ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಇಡುವ ಮೂಲಕ ಅವರ ಕಾನೂನು ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವುದು.
- ಕತ್ತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚರ್ಮಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಸರಾಯಿ ತುಂಬಿ ಸಾಗಿಸುವಾಗ ಸರಾಯಿ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಸರಾಯಿ ಸಾಗಟಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವುದು.
- ಗೋಮಾಳ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆ ನಿರಾಕರಣೆ.
- ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೋರಾಟಗಾರರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಮಧ್ಯಪಾನ ಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಕುಡಿತದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಲಾಭ ವ್ಯಾಪಾರ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ದೇಶದ ಪ್ರಜಾವರ್ಗದ ಮೇಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಮಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ದೇಶ ಸೇವೆಗೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರಪರ ಹೋರಾಟಗಾರರನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರೇಮಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುವುದು.
- ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬೃಹತ್ ಶಿಬಿರ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು. ಗುಪ್ತ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರೂಪರೇಷೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು.
- ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಭಾಗದ ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಚಲು ಮರಗಳಿರುವ ಮತ್ತು ಸೇಂಧಿ ಭಟ್ಟಿ ಸರಾಯಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಪುರುಷರು, ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಧರ್ಮತೀತವಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದವರೆಗೂ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ವಿವಿಧ ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

- ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಹೋರಾಟದ ಹೆಗುರುತಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಥ, ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಹೋರಾಟಗಾರರನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಿಂದಲೂ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಂಘಟಿತಗೊಳಿಸುವುದು.

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಉದ್ದೇಶಿತ ಹೋರಾಟದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಲು ಮೈಸೂರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಸಭೆ ಸೇರಿ ತುಮಕೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನವಾಗಿ ಕರಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ರವಾನೆಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

ಪಾನನಿರೋಧ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ನಿಧಾನಗತಿಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸಲು ಈಚಲು ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಮೂಲಕ ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ವ್ಯಾಪಕಗೊಳಿಸಿದರು.

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆ ರಂಗಯ್ಯಂಗಾರ್ ಮತ್ತು ತಾಳೆಗೆರೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಬಿ.ಸಿ ನಂಜುಂಡಯ್ಯ, ದಾಸೇಗೌಡ, ರಾಮೇಗೌಡ, ವಿ. ರೇವಣ್ಣ, ಎಂ.ಎನ್ ವಿತೋಬರಾವ್, ಗುಬ್ಬಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್, ಹೇರೂರು ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ, ಕುಣಿಗಲ್ಲಿನ ಕೆ.ವಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ, ಬಸವಯ್ಯ ಮುಕುಂಡಪ್ಪ, ಹುಚ್ಚು ಮಾಸ್ತಿಗೌಡ, ಮಧುಗಿರಿ ಶ್ಯಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ, ತುರುವೇಕೆರೆಯ ಸೀತಾರಾಮ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಕೊರಟಗೆರೆ ವೈ.ಎನ್ ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ, ತಿಪಟೂರಿನ ಡಿ.ಎಸ್ ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ಎಂ.ಎಸ್ ಹನುಮಂತರಾವ್, ಪಾವಗಡದ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಗುಬ್ಬಿಯ ಗಟ್ಟಿರೇವಣ್ಣ, ಸೊಂಪುರದ ವೀರಶೆಟ್ಟಪ್ಪ, ತಾವರೆಗೆರೆಯ ಗಿರಿಯಪ್ಪ, ಬರಗೂರಿನ ಗೌಡರು ಸೇರಿದಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾವಿರಾರು ಚಳುವಳಿಗಾರರು ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು.

1939ರಲ್ಲಿ ಶಿರಾ ತಾಲೂಕಿನ ಎಲಿಯೂರು, ತಾವರೆಕೆರೆ, ವಡ್ಡನಹಳ್ಳಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಮಧುಗಿರಿ, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಪಾವಗಡ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಲ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶಿರಾ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಈಚಲು ವನಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿದ್ದ ತಾವರೆಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಮಾಲಿ ಮರಿಯಪ್ಪನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಈಚಲುವನದತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತ ಕೊಡಲಿಯನ್ನ ಹಿಡಿದು ಜಯ ಘೋಷ ಮಾಡಿ ಹೆಂಡದ ಮರ ಹಾಗೂ ಈಚಲು ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಶಿರಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳವಾದ ಎಲಿಯೂರಿನಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರಯ್ಯ, ಸಿದ್ದಲಿಂಗಪ್ಪ, ಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಗುಂಡೂರಾವ್, ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ರವರು ಈಚಲು ಕಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ಸರ್ಕಾರ ಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸಿತು. ಶಿರಾದ ವಡ್ಡನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಜಾರಪ್ಪ, ಕ್ಯಾತ್ತಂದ್ರದ ಕುಂಡಲಗಿರಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯ, ತುಮಕೂರಿನ ಡಿ.ಆರ್ ಮುದ್ದಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ಹನುಮಂತರಾವ್, ಗುಬ್ಬಿಯ ಪುಟ್ಟ ರೇವಣ್ಣ ಸೇರಿದಂತೆ 500ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೋರಾಟಗಾರರು ಈಚಲ ಮರ ಕಡಿಯುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

ಶಿರಾದಲ್ಲಿನ ಶಿಬಿರ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ, ಈಚಲು ಮರ ಕಡಿಯುವುದು ಪ್ರತಿದಿನದ ಕಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಸೋಂಪುರದ ವೀರಶೆಟ್ಟಪ್ಪ, ಉದ್ದಂಡಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕಹನುಮಯ್ಯ, ತಿಮ್ಮಾಭೋವಿ, ಮಾವತ್ತೂರಿನ ಶಿವಣ್ಣ, ಕಳ್ಳಂಬೆಳ್ಳದ ಮುರೋಣ್ಣಪ್ಪ, ತಾಳಕೆರೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಕುಣಿಗಲ್ಲಿನ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೂ ಹೆಗ್ಗರೆ, ಗುಳೂರು, ಬಿದಿರುಗುಂಡಿ, ನಿಟ್ಟಹಳ್ಳಿ, ಕೆಸ್ತೂರು, ದೇವಲಾಪುರ, ಅಗಳಕೋಟೆ, ಬಿಟ್ಟನಕುರ್ಕಿ, ಬಕ್ಕಾಪಟ್ಟಣ, ಪಟ್ಟಾಂಗನಹಳ್ಳಿ, ತುಂಬಾಡಿ, ಮಾವತ್ತೂರು, ಬ್ಯಾಲ್ಯ, ಆಲ್ಲೇನಹಳ್ಳಿ, ವೆಂಕಟಪುರ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಪಾನ ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ದ್ವಂದ್ವ ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವು ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಅಗ್ನಿಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದರು. ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾದ್ಯಂತ ಪಾನನಿರೋಧ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಲಾಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಲಾಭಾಂಶದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಉಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಹೋರಾಟಗಾರರ ವಿರುದ್ಧ ಕಠಿಣ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿತು.²

ಈ ಒಂದು ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ 470ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ನೀಡಿದರು. ಸೇಂದಿ ಮಾರಾಟದ ಗುತ್ತಿಗೆ ಪಡೆದಿದ್ದ ನರಸಿಂಹಗೌಡ ಮತ್ತು ಶಂಕರ ಶೆಟ್ಟರ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಲವು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಚಳುವಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲಿಸದೆ ಹೋರಾಟಗಾರರ ದಮನಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಡಿಗೆ ಗುಂಡಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದರು. ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ನಂಜುಂಡರಾವ್ ರವರ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯಪಾನ-ಸರಾಯಿಯನ್ನು ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಸುರಿದು ಕಿರುಕುಳ ಕೊಟ್ಟು ಹಿಂಸಿಸಿದರು. ಪೊಲೀಸರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಗಳ ಮೇಲೆ ಐಪಿಸಿ ಸೆಕ್ಷನ್ 145, 148, 426, 447ರ ಅಡಿ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಹಾಕಿದರು.³

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 500ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರು. ಚಳುವಳಿಗಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಕರುಣೆ, ಕನಿಕರ ತೋರಿಸದೆ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡರು. ಚಳುವಳಿಗಾರರ ಬಂಧನದಿಂದ ಹೋರಾಟದ ತೀವ್ರತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಪಾನನಿರೋಧ ಚಳುವಳಿ, ಕರನಿರಾಕರಣೆ, ಸ್ವದೇಶಿ ಚಳುವಳಿ, ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧದ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ದೇಶದ ದಾಸ್ಯತ್ವದ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಿದರಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡರು. ಪೊಲೀಸರಿಂದ ಕಾರಾಗೃಹ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಜಿ.ಸಿ ಭಾಗೀರಥಮ್ಮ ಪ್ರಮುಖರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಶೀಲ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಸುಲೋಚನಾ ದೇವಿ, ನಾಗರತ್ನ, ಚಿನಕ ವಜ್ರದ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ, ಗೌರಮ್ಮ ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ, ಬಿ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ, ಕೆ ಲಲಿತಾಂಬ, ಸರೋಜಮ್ಮ, ಅಮೃತಬಾಯಿ, ಶೇಷಮ್ಮ, ಕೋಮಲ, ನರಸಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಭಾಗ್ಯಮ್ಮ ಸೇರಿದಂತೆ 250 ಮಹಿಳಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಮೆರವಣಿಗೆ, ಉಪನ್ಯಾಸ, ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಚಳುವಳಿ, ಮಧ್ಯದ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರು. ಭಾರತದ ದಾಸ್ಯ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಕಾರಾಗೃಹ ಶಿಕ್ಷೆ, ಪೊಲೀಸರಿಂದ, ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ವಿವಿಧ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸ್ತುತ್ಯಾರ್ಹ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ.

² Bjorn Hettne. (1985). *The political economy of indirect rule - Mysore 1881-1947*. Ambika publishing house, P.200.

³ Tumkur district confidential branch file. *Forest Satyagraha 1939*. Karnataka state archives.

ಭಾರತದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ನಡೆದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ರೈತರು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ವಕೀಲರು, ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು.⁴ ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಬಂಧನದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ ಅಪಾರ ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ದೇವಾಲಯ ಎಂಬಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕಿಳಿದರು.⁵

ಚಳುವಳಿಗಾರರ ತುಂಡುಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿತು. ಚಳುವಳಿಗಾರರಿಗೆ ದಂಡಪಾವತಿಶಲು ಹಣವಿಲ್ಲದೆ ಮನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ, ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮಾರುವಂತಹ ದಾರುಣ ಸ್ಥಿತಿ ಎದುರಾಯಿತು. ಬಂಧನ ಕೊಳ್ಳಗಾದವರಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ನೀರು, ಸೇವಿಸಲು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆಹಾರ ನೀಡದೆ ಉರಿಯುವ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದರು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೀನಾಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡ ಪರಿ ಅಕ್ರೋಶಭರಿತರಾಗುವಂತ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು.⁶

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಾಯಕ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮಾಲಿ ಮರಿಯಪ್ಪ, ಬಿಸಿ ನಂಜುಂಡಯ್ಯ, ಎಂ ಎನ್ ವಿಠೋಬರಾವ್, ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಸಿದ್ದಲಿಂಗಪ್ಪ, ಎ ಗುಂಡುರಾವ್, ಕೆ ಹೆಂಜೇರಪ್ಪ, ಕೆ ಎಲ್ ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ನಾಯಕರ ಬಂಧನ ವಿರೋಧಿಸಿದ ಚಳುವಳಿಗಾರರು ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೂ ಮೀರಿ ಹೋರಾಟದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಮಹಿಳೆಯರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮನಗಂಡ ಸರ್ಕಾರವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಂಧಿಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದೆ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹೋರಾಟಗಾರರನ್ನು ತಂಡ ತಂಡವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಉಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ದುರ್ಗಮಯವಾದ ಕುದುರೆ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಪುನಃ ಚಳುವಳಿಗೆ ಬಂದು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಮೇಲೆ ಸುಳ್ಳು ಮೊಕದ್ದಮ್ಮೆ ಹೂಡಿ ಹಿಂಸಿಸಿದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಎರಡರಿಂದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಜೈಲು ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಬಂದಿಕಾನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡದೆ ರೋಗದ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಪೊಲೀಸರು ಬೆಲ್ವಿನಿಂದ ಹೊಡೆತ, ಬೂಟು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದೆಯುವುದು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ಬೈಗುಳದಿಂದ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿ ದಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಆಮಶಂಕೆಯಂತಹ ರೋಗಿಗಳು ಮತ್ತು ಪೊಲೀಸರ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೆಲವರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ನೀಡಿದ ಕಿರುಕುಳದಿಂದ ಜರ್ಜರಿತರಾಗದೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಎದೆಗುಂದದೆ ಮುಂದಿನ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಚಲೆಜಾವ್ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಛಲಭರಿತ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಎಂಬಂತೆ ಭಾವಿಸಿದರು.⁷

ಚಳುವಳಿ ತೀವ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಾಯಕರು ಸಂಧಾನ ನಡೆಸಿದರು. ಮಹಾದೇವ ದೇಸಾಯಿ 1939 ಡಿಸೆಂಬರ್ 12ರಂದು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ

⁴ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ. ಸರ್ಕಾರದ ಕಠಿಣ ಪೂರ್ವಭಕ್ತಿ. ಪು. 48-49.

⁵ Veerathappa K. (1985). *Readings in modern history of Mysore*. S.Chand & Co-Ltd, P-76.

⁶ ಸೂರ್ಯನಾಥ್ ಯು ಕಾಮತ್. (1977). ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಸ್ಮೃತಿಗಳು. ಗೀತಾಬುಕ್ ಹೌಸ್. ಪು. 551-554, 866-67.

⁷ ಅದೇ., ಪು. 548, 553, 532.

ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಬಂದಿಗಳು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಗೆ ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.⁸

ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಜನರು ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದರು.⁹ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಗ್ರಹವು ಜನತಾ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಾಯಿತು. ಅರಣ್ಯ ಸತ್ಯಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ 1238 ಸತ್ಯಗ್ರಹಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಬಂಧಿಸಿತು. ಕೆಲವರನ್ನು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಿದರು. ಪರಶುರಾಮ್ ಎಂ.ಎ ರವರು ಗಡಿಪಾರು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 8ರಂದು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಧರ್ಮಬುದಿ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಷ್ಕರ ಸಭೆ ನಡೆಸಿದರು.¹⁰

ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸತ್ಯಗ್ರಹಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜಾತಿ, ಮತ, ಲಿಂಗ, ವರ್ಗ, ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ ಅತಿಶೂದ್ರರಿಂದ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದಿದ್ದ ದೇಶಪ್ರೇಮಿಗಳು, ವಕೀಲರು, ಗರ್ಭಿಣಿಯರು, ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಯವರು ಹಾಗೂ ರೈತರು ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಹೋರಾಟಗಾರರಿಗೆ ನೈತಿಕ ಬೆಂಬಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಧನ-ಕನಕಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಮುಂದಿನ ಚಳುವಳಿಗೆ ಆನೆಬಲ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಭಾಸ್ಕರಪ್ಪ ಸಿ.ಎನ್. (1981). *ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲಾದರ್ಶನ*. ಟೈಮ್ಸ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್.
- ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಎಚ್.ಎಸ್. (1988). *ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ*. ಸಾಹಿತ್ಯಮಂದಿರ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಎಚ್.ಎಸ್. (1972). *ಹೋರಾಟದ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು*. ಯೋಧರ ಮೇಳ.
- ಕವಿತಾ ಕೃಷ್ಣ (1990). *ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಶ್ರೀ. ಕವಿತಾ ಪ್ರಕಾಶನ*.
- ಪ್ರೇಮಲತಾ ಸುಂದರೇಶ (ಸಂ.) (1991). *ಸ್ವತಂತ್ರದಡೆಗೆ*. ಎಂ.ಎನ್ ಜೋಯಿಸ್ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥ, ಪು.54.
- ಪುಟ್ಟರಂಗಪ್ಪ ಕೆ. (2021). *ತುಮಕೂರಿನ ವೀರವನಿತೆಯರು*, ತಾಲೂಕು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್. 2021.
- ಸಿದ್ದವನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ (ಸಂ.) (1970). *ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ*. ಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕ ನಿಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ.
- Halappa G S. (1964). *History of Freedom Movement in Karnataka*. Vol-II, The Government of Mysore.
- Veerathappa K. (1985). *Readings in Modern History of Mysore*. S.Chand and Co-Ltd.

⁸ ಸುಂದರ ರಾವ್ ಬ. ನ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಇತಿಹಾಸ. ಅಂಕಿತ ಪ್ರಕಾಶನ.

⁹ Bjorn Hettne. Op. Cit. P-200.

¹⁰ ಪರಶುರಾಮ್ ಎಂ. ಎ. ಕೆಎಸ್ಎ, ಸಂ.54